31 ta' Lulju, 1998

Imħallef:-

Onor. Patrick Vella B.A., LL.D. Mag. Juris. (Eur. Law)

Il-Pulizija

versus

Saverina *sive* Rini Borg *et*

Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi - Xiehda ta' Kompliċi - Omiċidju Involontarju - Kontributorjetà - Ammissjoni

A differenza tar-regola ġenerali meta si tratta ta' reati taħt l-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, il-korroborazzjoni ta' dak li jgħid xhud li jkun kompliċi f'delitt mhijiex meħtieġa u jekk emmnut, huwa prova biżżejjed li tista' twassal għas-sejbien ta' ħtija.

Meta xhud jagħżel li ma jirrispondix domandi sabiex ma jinkriminax ruħu, jkun qed jużufruwixxi minn dritt mogħti lilu mil-liġi u ħadd ma jista' jagħmel inferenza negattiva minn dan l-aġir.

Skond l-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali, sabiex jirriżulta d-delitt ta' omiċidju involontarju, hemm bżonn li tirrikorri kondotta volontarja negliġenti, konsistenti ġeneraikament f'nuqqas ta' ħsieb (imprudenza), negliġenza jew traskuraġni, jew ta' ħila (imperizja) fl-arti jew professjoni, jew konsistenti speċifikatament fin-nuqqas ta' osservanza tal-liġijiet, regolamenti, ordnijiet, u simili, li tkun segwita, b'ness ta' kawżalità, minn akkadut dannuż involontarju. Dan ifisser li fil-materja tal-kolpuż, hemm

neċessarjament l-element ta' attività diretta għal xi fini partikolari li minħabba nuqqas ta' ċertu prekawzjonijiet jistgħu jiġu leżi jew danneġġjati jew ippreġudikati l-interessi ta' terzi.

Il-konnotat karatteristiku tal-kulpa hu l-prevedibbilità ta' l-event dannuż li kondotta llegali ta' xi ħadd tista' ġġib. Din hija l-kulpa normali jew l-hekk imsejħa colpa incosciente *a differenza minn dik imsejjħa* colpa cosciente *li hija l-kulpa bl-element fiha tal-prevvist ta' l-akkadut.*

*Il-kulpa normali (*incosciente*), dik tal-prevedibbli, temerġi meta fil-kondotta ta' l-aġent hemm l-element tan-negliġenza, imprudenza, imperizja, jew nuqqas ta' tħaris ta' dritt. Il-kulpa l-oħra (*cosciente*) tirriżulta meta quddiem il-kondotta ta' l-aġent, l-akkadut dannuż, bħala konsegwewnza għal dik il-kondotta, jidher possibbli, u, b'dana kollu, hu xorta jwettaq dak l-aġir tiegħu bl-isperanza li dak li posibbli li jiġri, fil-fatt ma jiġrix. Din it-tip ta' kulpa (*cosciente*) għalhekk hi forma ta' kulpa iktar gravi mill-kulpa normali (*incosciente*), ċjoè dik tal-prevedibbli imma mhux previst, u dan għaliex fil-każ tal-*colpa cosciente*, dik tal-previst, hija viċin ħafna ta', u tikkonfina mad-doluż, il-volut.*

Hemm diversi forom ta' kondotta kolpuża, derivanti minn atti ta' negliġenza, imprudenza, imperizja u non-osservanza ta' liġijiet, regolament, ordnijiet u simili:

L-<u>imprudenza</u> tiġi mill-aġir ta' xi ħadd mingħajr ma jieħu l-opportuni kawteli;

In-<u>negliġenza</u> tiġi mid-disattenzjoni u disakkortezza ta' l-aġent fil-kondotta tiegħu;

L-<u>imperizja</u> hija l-forma speċifika tal-kulpa profesjonali, ċjoè, kif jgħid il-Manzini: "inettitudine e insufficienza professionale generale e specifica, nota all'agente, di cui egli vuole non tener conto";

Il-kulpa tista' tkun dovuta ukoll għal non-osservanza tal-liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, bħal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-awtorità pubblika dwar xi attività determinata u speċifika bl-iskop li jiġi evitat il-possibilità ta' ħsara u dannu lil terzi, ċjoè, dawk li jkollhom l-element tal-prevenzjoni, bħalma hi l-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi.

Taħt dawn il-forom ta' kondotta kolpuża, sia minħabba imprudenza, negliġenza, u imperizja, sia minħabba nuqqas ta' osservanza tal-liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, hemm differenza essenzjali, dik tal-prevedibilità. Il-prevedibbilità tibqa' essenzjali taħt kull forma ta' kulpa, iżda fi gradi differenti. Hi tibqa' dejjem in-nota saljenti f'kull forma ta' kondotta kolpuża, iżda għandha gradi differenti f'kull każ ta' imprudenza, negliġenza u imperizja, mentre hija <u>preżunta</u> fil-forma l-oħra fejn si tratta ta' reati minħabba non-osservanza ta' liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili. F'dawn il-każijiet mhux possibbli jew ammess lill-aġent li jressaq prova għall-kuntrarju. Hija hawnhekk preżunzjoni assoluta. Ma jistax l-aġent jgħid li dak l-event dannuż li ġara minħabba n-nuqqas ta' oservanza da parti tiegħu ta' xi regolament ma kienx wieħed prevedibbli għalih. Kif jgħidu divrsi awturi, dan hu każ fejn dan l-element tal-prevedibbilità tal-leġislatur qed jissostitwixxi dik ta' l-aġent. Hu preċiżament għalhekk li kondotta kolpuża hija definita bħala kondotta volontarja li tikkaġuna event dannuż, mhux volut, iżda prevedibbli, li seta' jiġi evitat bl-użu ta' attenzjoni jew prudenza fi grad ta' persuna normali.

Kif jaf kulħadd u mill-esperjenza tal-ħajja, id-dannu mentali, fiżiku, u kultant, anke l-mewt, li jista' jiġi kkaġunat bl-amministrazzjoni tad-droga eroina b'mod abbużiv, hu xi ħaġa prevedibbli. F'tali każ, il-ħsara hija manifestament prevedibbli, għalkemm mhux voluta jew prevista. Kieku kienet ħsara prevista jew voluta, il-kondotta tagħhom kienet tkun waħda doluża u mhux kolpuża.

In-negliġenza kontributorja ma twassalx għal xi forma ta' kompensazzjoni tal-ħtijiet fil-kamp penali; se mai tista' tiġi

kkunsidrata mill-Qorti meta tiġi biex tinfliġġi l-piena. Din id-diskrezzjoni hija però fakultattiva.

Huwa veru li ammissjoni bikrija ta' l-akkużi tista' ġġib tnaqqis fil-piena, kultant anke tnaqqis sostanzjali, iżda dan mhux xi dritt awtomatiku. Hija kompletament fid-diskrezzjoni tal-Qorti li tkun semgħet il-każ u ratu jiżvolġi quddiemha, li tiddeċidi jekk il-ħati għandux jingħata xi tnaqqis fil-piena jew le meta jammetti l-akkużi, jew kemm għandu jkun dan it-tnaqqis. Minkejja tali ammissjoni, jista' jkun hemm raġunijiet u ċirkostanzi li minħabba fihom il-Qorti tiddeċidi li ma tagħtix tnaqqis fil-piena, u dan minħabba, per eżempju l-gravità tar-reat, bħalma hu dak tar-reat kontinat tat-traffikar tad-droga.

Il-Qorti:-

Rat l-imputazzjonijiet dedotti kontra l-fuq imsemmijin imputati appellanti <u>kollha</u> akkużati talli f'dawn il-Gżejjer, fl-aħħar sitt xhur qabel l-aħħar t'Ottubru, 1992:

Kellhom fil-pussess tagħhom id-droga eroina speċifikata fl-Ewwel Skeda ta' l-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kapitolu 101 tal-Liġijiet ta' Malta, meta ma kinux fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew esportazzjoni maħruġ mit-Tabib Prinċipali tal-Gvern skond id-disposizzjonijiet tar-4 u tas-6 Taqsima ta' l-imsemmija Ordinanza, u meta ma kinux bil-liċenzja jew xort'oħra awtorizzati li jimmanifatturaw jew ifornu d-droga msemmija u meta ma kinux b'xi mod ieħor bil-liċenzja mill-President ta' Malta li jkollhom id-droga msemmija fil-pussess tagħhom u naqsu li jippruvaw li d-droga msemmija kienet ġiet fornuta lilhom skond riċetta kif ipprovdut fir-Regolamenti msemmija u dan bi ksur tar-Regolament 8 tar-Regoli ta' l-1939 dwar il-Kontroll Intern tad-Drogi Perikolużi (A.L. 292/1939), kif sussegwentement emendati u bi ksur ta' l-Ordinanza dwar il-

Mediċini Perikolużi, Kapitolu 101 tal-Liġijiet ta' Malta;

Fornew, jew ipprokuraw, jew offrew li jfornu jew jipprokuraw, id-drog eroina speċifikata fl-Ewwel Skeda ta' l-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, lill-persuna/i jew għal persuna/i mingħajr ma kellhom liċenzja mill-President ta' Malta, u mingħajr ma kienu awtorizzati bir-Regoli ta' l-1939 għall-Kontroll Intern tad-Drogi Perikolużi (A.L. 292/1939) jew minn xi awtorità oħra mogħtija mill-President ta' Malta li jfornu d-droga u mingħajr ma kienu fil-pussess ta' awtorizzazzjoni għall-importazzjoni jew esportazzjoni maħruġ mit-Tabib Prinċipali tal-Gvern skond id-disposizzjonijiet tas-6 Taqsima ta' l-Ordinanza msemmija u mingħajr ma kellhom liċenzja jew xort'oħra awtorizzazzjoni li jimmanifatturaw jew ifornu d-droga msemmija u mingħajr ma kellhom liċenzja li jipprokuraw l-istess droga u dan bi ksur tar-Regolament 4 tar-Regoli ta' l-1939 dwar il-Kontroll Intern tad-Drogi Perikolużi (A.L. 292/1939), kif sussegwentement emendati u bi ksur ta' l-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi, Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta;

Rat ukoll l-imputazzjonijiet dedotti biss fil-konfront ta' l-imputati appellanti Saverina *sive* Rini Borg u Josephine Grima, li bihom dawn ġew akkużati talli:

"B'nuqqas ta' ħsieb, bi traskuraġni jew b'nuqqas ta' ħila fl-arti jew professjoni tagħhom jew b'nuqqas ta' tħaris tar-regolamenti ikkaġunaw il-mewt ta' Kevin Calleja";

Rat ukoll l-imputazzjoni fil-konfront ta' l-imputat appellant Anthony Borg akkużat talli:

"Irrenda ruħu reċidiv peress li kien instab ħati ta' reat b'sentenza tal-Qorti ta' l-Appell Kriminali ddatata d-29 ta'

Jannar, 1987";

Rat ukoll it-talbiet tal-prosekuzzjoni senjatament, li l-Qorti għandha ukoll, fil-konfront ta' l-imputati kollha fuq indikati, oltre l-piena skond il-liġi:

"Tordna lill-imputati appellanti jħallsu l-ispejjeż li għandhom x'jaqsmu mal-ħatra ta' espert jew esperti, u dan *ai termini* ta' l-artikolu 533 tal-Kodiċi Kriminali;

Tissekwestra f'idejn terzi persuni b'mod ġenerali l-flejjes u l-proprjetà kollha li huma dovuti lil jew imissu lill-imputati appellanti jew huma proprjetà tagħhom; u

Tipprojbixxi lill-imputati appellanti milli jittrasferixxu jew xort'oħra jiddisponu minn xi proprjetà mobbli jew immobbli, u dan *ai termini* ta' l-artikolu 22A (a), (b) tal-Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta";

Rat id-digriet mogħti mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta), bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, iddatat 5 ta' Ottubru, 1995, li permezz tiegħu issekwestrat f'idejn terzi persuni b'mod ġenerali l-flejjes u proprjetà mobbli kollha ta' l-imputati appellanti;

Rat is-sentenza mogħtija mill-istess Qorti tal-Maġistrati (Malta) msemmija ddatata 29 ta' Ottubru, 1997, li biha dik il-Qorti sabet lil fuq indikat imputati appellanti kollha ħatja ta' l-akkużi dedotti kontra tagħhom u kkundannathom bil-mod li ġej, u ċjoè:

Lil <u>Saverina *sive* Rini Borg</u> għall-priġunerija għall-perijodu ta' sitt (6) snin mid-data tas-sentenza u għall-multa ta'

elfejn lira Maltija (Lm2,000);

Lil Josphine Grima għall-priġunerija għall-perijodu ta' sitt (6) snin mid-data tas-sentenza u għall-multa ta' elfejn lira Maltija (Lm2,000);

Lil Raymond Borg, tenut kont li mill-bidunett tal-proċeduri odjerni kien ġà ddikjara li kien qed jammetti l-akkużi dedotti kontra tiegħu, għall-priġunerija għall-perijodu ta' ħames (5) snin mid-data tas-sentenza u għall-multa ta' mitt lira Maltija (Lm100);

Lil Anthony Borg għall-priġunerija għall-perijodu ta' ħames (5) snin mid-data tas-sentenza u għall-multa ta' elf lira Maltija (Lm1,000);

Rat ukoll illi l-Ewwel Qorti ordnat li l-perijodu li l-imputati appellanti għamlu taħt arrest preventiv għandu jitnaqqas mill-perijodu ta' priġunerija impost fuqhom bl-imsemmija sentenza;

Rat ukoll illi l-Ewwel Qorti ordnat li *ai termini* ta' l-artikolu 533 tal-Kodiċi Kriminali, l-imputati appellanti iħallsu bejniethom, *in solidum*, lir-Reġistratur tal-Qorti l-ispejjeż kollha konnessi mal-ħatra ta' l-esperti jew periti f'dawn il-proċeduri, u dan fi żmien tliet (3) xhur minn meta jirċievu l-kont relattiv;

Rat ukoll illi l-Ewwel Qorti ordnat il-konfiska u d-distruzzjoni tad-droga kollha esebita fl-atti ta' dan il-proċediment flimkien ma' l-aċċessorji kollha għall-istess, u dan taħt is-superviżjoni ta' Dr. Anthony Abela Medici;

Rat illi l-Ewwel Qorti ordnat ukoll, għal kull buon fini u in vista tad-digriet tagħha fuq imsemmi ddatat 5 ta' Ottubru, 1995, u tar-riċerka ordnata mill-istess Qorti, kif riprodotta fid-dokument immarkat DFD esebit, il-konferma ta' l-istess digriet indikat u s-sekwestru tal-vetturi u kreditu f'isem l-imputati appellanti, indikati fil-konklużjonijiet ta' l-istess relazzjoni indikata Dokument DFD, u dan favur il-Gvern ta' Malta;

Rat ir-rikors ta' appell ta' Anthony Borg, iddatat 7 ta' Novembru, 1997, li bih talab li din il-Qorti tirrevoka, tħassar u tannulla s-sentenza appellata fis-sens li jiġi ddikjarat mhux ħati ta' l-akkużi kollha lilu addebitati, u kwindi jiġi lliberat minn kull ħtija u piena, u mingħajr preġudizzju, f'każ li din il-Qorti ma tilqax l-appell tiegħu, tirriforma s-sentenza appellata billi tiġi imposta piena aktar ġusta u ekwa għall-każ odjern;

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' Josephine Grima, iddatat 7 ta' Novembru, 1997, li bih talbet lil din il-Qorti tirrevoka, tħassar u tannulla s-sentenza appellata, tiddikjaraha mhux ħatja ta' l-akkużi dedotti kontra tagħha u kwindi tilliberaha minn kull ħtija u piena, u mingħajr preġudizzju, f'każ li din il-Qorti ma tilqax l-appell tagħha, tirriforma s-sentenza appellata billi tiġi imposta piena aktar ġusta u ekwa għall-każ odjern;

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' Saverina *sive* Rini Borg, iddatata 7 ta' Novembru, 1997, li bih talbet li din il-Qorti tħassar, tirrevoka u tikkanċella s-sentenza appellata, u tilliberaha minn kull imputazzjoni u piena, jew, alternattivament, tvarja l-istess sentenza appellata f'dik il-parti li tikkonċerna l-piena inflitta fuqha;

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' Raymond Borg, iddatat ukoll 7 ta' Novembru, 1997, li bih talab li din il-Qorti tvarja u tirriforma s-sentenza appellata f'dik il-parti fejn tikkonċerna l-

piena inflitta fuqu;

Rat l-aggravji ta' l-appellant Anthony Borg konsistenti f'dan li ġej, u ċjoè:

Illi quddiem l-Ewwel Qorti ma nġabux provi biżżejjed kontra tiegħu dwar l-akkuża ta' pussess ta' eroina u għalhekk din l-akkuża ta' pussess ta' eroina ma ġietx legalment ippruvata;

Illi l-każ odjern huwa kolpit minn konflitt serju ta' provi;

Illi l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament ħażin tal-fatti u tal-provi b'mod in ġenerali;

Illi għandu jiġi lliberat milli jħallas lir-Reġistratur tal-Qorti l-ispejjeż konnessi mal-ħatra ta' l-esperti u periti, stante li dawn saru fil-kors ta' l-Inkjesta Maġisterjali, u dan in linea mad-deċiżjonijiet tal-Qorti ta' l-Appell Kriminali, **Il-Pulizija *vs* Saviour Micallef**, deċiża fit-22 ta' Settembru, 1993, kif ukoll **Il-Pulizija *vs* Trevor Farrugia**, deċiża fil-21 ta' Jannar, 1996;

Illi l-piena fuqu inflitta mill-Ewwel Qorti hija eċċessiva u għandha tinbidel f'waħda aktar xierqa għall-każ odjern;

Rat l-aggravji ta' l-appellanti Saverina *sive* Rini Borg, konsistenti f'dan li ġej, u ċjoè:

Illi għar-rigward l-ewwel u t-tieni akkużi dedotti kontriha, l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament żbaljat u żbilanċjat tal-fatti u tal-provi, u għalhekk, ir-riżultanzi proċessali ma kinux suffiċjenti għall-finijiet ta' sejbien ta' ħtija skond il-liġi;

Illi għar-rigward ir-reat ta' omiċidju involontarju, l-att fih

innifsu tal-konsenja ta' pakkett eroina lil xi ħadd huwa karenti mill-elementi formali ta' *culpa*;

Illi f'każ li din il-Qorti tikkonkludi li kienet teżisti l-*culpa*, skond ma rriżulta mid-deposizzjoni u relazzjoni ta' l-espert tat-tossikoloġija Dr. Michael Sammut, kif ukoll mill-assjem tal-provi, il-mewt ta' Kevin Calleja kienet ġiet ikkaġunata bl-immiskjament flimkien ta' alkohol, pilloli u eroina, u għalhekk kien hemm ċertament negliġenza kontributorja da parti ta' dan Calleja, liema element kellu jiġi kkunsidrat mill-Ewwel Qorti fl-għoti tas-sentenza;

*Illi l-Ewwel Qorti qatt ma setgħet issib ħtija fuq l-*appellant Rini Borg għar-rigward l-akkuża ta' omiċidju involontarju stante li x-xhud Stephen Zammit mhuwiex kredibbli, partikolarment in vista tal-konflitt tal-provi riżultanti mix-xhieda tiegħu, kif ukoll l-għaliex mill-provi ma jirriżulta l-ebda *nexus* bejn id-droga allegatament mogħtija ma' dik ikkonsmata minn Calleja;

Illi l-piena inflitta mill-Ewwel Qorti kienet altrochè eċċessiva u ġiet applikata fil-massimu;

Rat l-aggravji ta' l-appellanti <u>Josephine Grima</u> konsistenti f'dan li ġej, u ċjoè:

Illi l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament ħażin tal-fatti u tal-provi b'mod in ġenerali;

Illi l-alibi tagħha f'dan il-każ ġie kompletament skartat mill-Ewewl Qorti;

Illi l-konfessjonijiet tagħha li, xi uħud minnhom ma

ttiħdux skond il-liġi. Dawn kienu tlieta b'kollox, ċjoè, l-interrogazzjoni mill-pulizija fl-24 ta' Awissu, 1992, l-interrogazzjoni mill-Maġistrat Inkwirenti, u, finalment, id-deposizzjoni tagħha quddiem l-Ewwel Qorti. Ċertament, dik meħuda mill-Maġistrat Inkwirenti ttieħdet minħabba biża' li ħakem l-appellanti, u għalhekk ma kinitx volontarja, kif tirrikjedi l-liġi;

Illi ma jeżistix *nexus* sufficjenti bejn il-mewt ta' Kevin Calleja u l-allegat involviment ta' l-appellanti fil-bejgħ tad-droga;

Illi għar-rigward ir-reat ta' omiċidju involontarju, l-att fih inniffsu ta' konsenja ta' pakkett eroina lil xi ħadd huwa karenti mill-element ta' *culpa*;

Illi jekk il-Qorti tikkonkludi li kienet teżisti l-*culpa*, jirriżulta mix-xiehda u relazzjoni ta' l-espert tat-tossikoloġija Dr. Michael Sammut u mill-asjem tal-provi li l-mewt ta' Kevin Calleja kienet ġiet ikkaġunata bl-immiskjament flimkien ta' alkohol, pilloli u eroina, u għalhekk kien hemm negliġenza kontributorja da parti tiegħu, liema element kellu jiġi kkunsidrat fl-għoti tal-piena mill-Ewwel Qorti;

Illi l-każ odjern huwa kolpit minn konflitt serju ta' provi;

Illi hi għandha tiġi lliberata milli tħallas l-ispejjeż peritali lir-Reġistratur tal-Qorti stante li dawn saru fil-kors ta' l-Inkjesta Maġisterjali;

Illi l-piena inflitta fuqha mill-Ewwel Qorti kienet waħda ferm eċċessiva iktar u iktar meta hi għandha fedina penali netta u hija persuna viżibilment menomata u tirrikjedi attenzjoni kontinwa;

Rat l-aggravju ta' l-appellant Raymond Borg konsistenti f'dan li ġej, u ċjoè:

Illi l-piena fiċ-ċirkostanzi kienet waħda ferm eċċessiva. Il-piena li ġiet inflitta fuqu ingħatat fil-massimu tagħha, għajr dak li jikkonċerna l-multa. Minkejja, li l-appellant ammetta l-akkużi dedotti kontra tiegħu fi stadju bikri tal-proċeduri, huwa ma bbenefika xejn minn dan il-fattur u ma kellu l-ebda tnaqqis fil-piena mogħtija;

Rat il-provi li tressqu, id-dokumenti esebiti u l-atti ta' dan il-proċediment;

Semgħet it-trattazzjoni tal-partijiet;

Ikkunsidrat:

Illi għalkemm l-appellanti rssqu ħafna aggravji, separatament fl-erba' rikorsi tagħhom ippreżentati minn kull wieħed minnhom jista' jingħad li bosta minnhom huma ripetitivi jew ripetuti u huma *komuni għall-erba' appellanti;*

L-aggravji li huma komuni għall-erba' appellanti prinċipalment jirrigwardaw l-akkużi ta' pussess u traffikar tad-droga eroina mill-fond fejn kienu joqogħdu t-tlett appellant, ċjoè, l-aħwar Anthony u Raymond Borg u ommhom l-appellanti Rini Borg, u fejn kienet tkun kuljum għall-ħinijiet twal tal-ġurnata l-appellanti Josephine Grima;

Illi l-aħwa Anthony u Raymond Borg għandhom akkużi ta' pussess u traffikar tad-droga eroina, filwaqt li l-appellanti Rini Borg u Josephine Grima għandhom ukoll dawn l-istess żewġ akkużi kif ukoll l-akkuża taħt l-artikolu 225 tal-Kodiċi

Kriminali, ċjoè l-omiċidju involontarju ta' Kevin Calleja, u dan peress li qed jiġi allegat li huma fornewh bid-droga eroina li, a kawża tagħha, dan kien miet xi ħin wara ftit aktar tard, fl-istess ġurnata, wara li kien injetta ruħu b'dik id-droga li tawh Borg u Grima, in-nisa appellanti f'dan il-proċess;

Illi għalhekk, għall-fini ta' prattiċità din il-Qorti l-ewwel ser tittratta l-aggravji komuni għall-erba' appellanti rigwardanti l-akkużi ta' pussess u traffikar tad-droga eroina fil-post u dati msemmija fl-akkużi;

Sabiex tagħmel dan l-eżerċizzju, din il-Qorti eżaminat sew u bir-reqqa meħtieġa l-atti kkumpilati kollha, speċjalment dak li xehdu Stephen Zammit, Desmond Agius, Jason Mifsud, Sammy Grech u Victor Vella, kif ukoll rat id-deposizzjonijiet ta' l-istess fil-Proċess Verbal esebit. Eżaminat ukoll sew dak li xehdu l-istess erba' appellanti u tħoss li bilfors hawnhekk għandha tirriproduċi fil-qosor kemm jista' jkun il-fatti tal-każ kif jirriżultaw;

Mill-assjem tal-provi jirriżulta li hawn si tratta ta' multipliċità ta' investigazzjonijiet li l-pulizija kienet qed tagħmel fl-1992, u li ġew miġburin f'dan il-proċediment odjern;

Irriżulta li fit-3 ta' Ġunju, *1992, il-pulizija ta' l-iskwadra* ta' kontra l-vizzji kienet waqqfet karozza numru J-7019 misjuqa minn ċertu Antoine Aquilina u fiha kien hemm bħala passiġġier l-appellant Raymond Borg. F'din il-vettura nstabu xi pilloli u Aquilina u Borg ġew arrestati. Wara saret *search* fir-residanza ta' Raymond Borg, *fil-Belt, Valletta, fejn kien hemm preżenti* anke ħuh, l-appellant Anthony Borg, u hemm il-pulizija sabet xi oġġetti konnessi ma' l-użu abbużiv tad-droga. Matul il-kors ta' l-investigazzjonijiet tagħha dwar din is-sejba, il-pulizija irċeviet informazzjoni danneġġjanti fil-konfront ta' l-appellant

Raymond Borg, fis-sens li tnejn min-nies, Sammy Grech u Victor Vella, minn Għawdex, kienu sostnew li huma ukoll dak iż-żmien kienu jixtru d-droga eroina mingħand l-appellant Raymond Borg;

Illi ftit wara, fil-21 ta' Awissu, 1992, f'għalqa fl-Iklin, limiti ta' Birkirkara, instabet persuna mejta ta' sess maskili, li ġie identifikat li kien ċertu Kevin Calleja, żagħżugħ ta' madwar sbatax(17)-il sena, li mill-eżami ta' l-awtopsija li saret fuqu, ġie stabbilit li hu kien miet kaġun ta' *Cardiorespiratory failure* kkaġunat minn *overdose* ta' eroina. Irriżulta li l-aħħar persuna li ra u kien ma' dan Kevin Calleja għall-ħinijiet twal tul il-ġurnata ta' qabel, u anke fil-jiem ta' qabel, kien ħabib tiegħu ċertu Stephen Zammit;

Illi mix-xiehda li ta dan Stephen Zammit, kemm matul l-Inkjesta Maġisterjali u kemm f'dawn il-proċeduri, u mill-istqarrijiet li hu rrilaxxja lill-pulizija, dan kien allega li fl-20 ta' Awissu, 1992, hu u Kevin Calleja kienu marru l-Belt, Valletta, għand l-appellant Anthony Borg fid-dar tiegħu hemmhekk, fejn hemm sabu lil ommu Rini Borg u lil Josephine Grima. Zammit jgħid li kien jaf il-post sew għaliex isostni li kien ġà mar hemmhekk qabel u xtara droga mingħand dan Anthony Borg mill-istess post f'okkażjonijiet preċedenti. Qal li marru hemmhekk appożitament sabiex jixtru l-eroina. Jgħid li hu kien, anke preċedentement, xtara l-eroina mingħand iż-żewġ nisa appellanti minn dak l-istess post ta' sikwit. Jgħid li f'din l-aħħar okkażjoni li kien mar ma' Calleja sabiex dan jixtri l-eroina minn dak il-fond, huma dak in-nhar fil-fatt marru darbtejn għaliex fl-ewwel darba Calleja ma kellux flus biżżejjed u għalhekk Rini Borg ma riditx tagħtih droga. Jgħid li meta reġgħu rritornaw hemmhekk, wara li Calleja ġab il-flus mid-dar tiegħu, hu baqa' wara Calleja u ra u sema' lill-appellanti Grima ssejjaħ lil Rini Borg. Jgħid li Calleja ħareġ Lm10 u poġġa dawn il-flus fuq il-mejda hekk kif tidħol f'dan il-fond. Jgħid li sema' lil Rini Borg

issaqsi lil Calleja jekk riedx pakkett wieħed biss u meta dan weġibha fl-affermattiv b'rasu, hu ra lil din l-appellanti tiftaħ kexxun ta' *cupboard* minn fejn ħarġet *foil* b'pakketti tal-karta żgħar fuq xulxin u tatu wieħed minnhom. Dan kien bejn il-11.30 a.m. u nofs-in-nhar. Jgħid li waqt dan kollu l-appellanti Grima kienet preżenti ħdejhom u rat u semgħet kollox għaliex kienet bilqiegħda mal-mejda. Jgħid li rritornaw Birkirkara, marru f'ħanut fejn xorbu birra u fejn qagħdu sa xi t-3.00 p.m. Wara marru fid-dar ta' Calleja fejn damu xi ħames minuti. Ħarġu, xtraw xi frott, irritornaw fid-dar ta' Calleja, kielu dak il-frott u raqda sa xi s-6.00 p.m. Ftit wara telqgħu minn hemm u marru fid-dar ta' Zammit fejn qagħdu flimkien u f'xi t-8.00 p.m. reġgħu marru fid-dar ta' Calleja. Ħarġu minn hemmhekk bejn id-9.30 u d-9.45 p.m. u marru fil-*Four Seasons Bar*, Birkirkara, fejn qagħdu jixorbu l-birra sa xi l-10.30 jew il-11.00 p.m. Stephen Zammit jgħid li minn hemmhekk marru flimkien f'dura li hemm f'għalqa fl-Iklin fejn Calleja injetta ruħu bl-eroina li kien xtara iktar kmieni fl-istess jum ta' l-20 ta' Awissu, 1992, mingħand l-appellanti Rini Borg u Josephine Grima. Wara xi ħames minuti bdew biex jitilqu minn hemmhekk u waqt li kienu mexjin, b'Calleja fuq quddiem u Zammit isegwih, dan Calleja f'daqqa waħda nqata' minn saqajh u intilef minn sensieh. Zammit jgħid li beda jibża' u telaq minn fuq il-post u rema' l-oġġetti kollha li beda juża Calleja biex jinjetta ruħu bl-eroina fl-inħawi ta' fejn ġara dan l-inċident. Fil-fatt dawn l-istess oġġetti ġew elevati mill-pulizija wara li ġew lilhom murija fejn kienu minn dan Zammit;

Illi dwar l-akkuża ta' traffikar u bejgħ tad-droga eroina mill-appellanti kollha, skond din il-Qorti jirriżultaw is-segwenti:

Dwar l-appellant Raymond Borg, riferribbilment għall-akkużi ta' pussess u traffikar ta' droga eroina, ma tantx hemm wieħed xi jgħid il-għaliex dan l-appellant kien ammetta mal-

ewwel dawn l-akkużi dedotti kontrih quddiem l-Ewwel Qorti. Fil-fatt l-appell tiegħu hu limitat biss għal dik li hi l-piena ta' Lm100 multa u l-ħames (5) snin priġunerija inflitta fuqu mill-Ewwel Qorti, liema piena hu jirritjeni li kienet eċċessiva;

Dwar l-appellant Anthony Borg, jirriżulta ferm ċar li dan, fiż-żmien in kwistjoni, ċjoè fl-1992, u anke minn żmien qabel, apparti mill-fatt li kien għamel xi żmien li hu ukoll kien jabbuża mill-użu tad-droga, kien magħruf sewwa f'Malta għall-attività tiegħu ta' traffikant tad-droga. Dan jirriżulta mid-diversi xhieda li xehdu f'dawn il-proċeduri li huma kollha vittmi tad-droga u li kontra tagħhom kienu ttieħdu passi kriminali. Dawn kollha kkonfermaw li f'ħafna okkażjonijiet kienu jixtru d-droga eroina mingħand dan l-appellant Anthony Borg mid-dar tiegħu fil-Belt Valletta, kif ukoll mill-viċinanzi ta' l-istess dar. Min-naħa tiegħu, dan l-appellant Anthony Borg jiċħad li huwa qatt kien ibiegħ u jittraffika fid-droga. Illi l-provi kontra dan l-appellant Anthony Borg huma skjaċċanti u ferm konklussivi li ma jħallu assolutament l-ebda dubbju dwar din l-attività illegali tiegħu. Fil-fatt, mis-*searches* diversi li saru mill-pulizija fil-fond fejn kien jabita l-Belt, Valletta, kienu nstabu *sachets* u *foils* bl-eroina li ġew elevati u esebiti f'dawn l-atti. Dan l-appellant ġie msemmi diversi drabi minn numru konsiderevoli ta' żgħażagħ in konnessjoni ma' traffikar u bejgħ tad-droga eroina lilhom minnu. Jason Mifsud stess jgħid u xehed li hu kien iwassal lil sħabu fil-Belt, Valletta, biex imorru jixtru l-eroina mill-fond ta' l-appellant Anthony Borg u r-retiċenza tiegħu li jixhed verament dak kollu li kien jaf, hi dovuta, kif qal hu stess, għall-fatt li kien qed jibża' minn xi tpattija;

Illi dwar l-appellanti Rini Borg u Josephine Grima, li jistgħu jiġu kkunsidrati flimkien, għandu jingħad li jirriżulta li għal xi żmien konsiderevoli, dawn iż-żewġ nisa appellanti kienu jkunu dejjem flimkien fir-residenza ta' din Rini Borg, għall-ħinijiet twal tal-ġurnata. Illi l-fond numru 63, Flat 4, West

Street, Valletta, fejn kien jgħix Raymond Borg u minn fejn, kif jgħid hu stess, kien ibigħ id-droga eroina lill-klijenti tiegħu, anke meta kien kiser saqajh u kien f'sodda kontinwament u kien għal kollox immobbli, u allura kien qed jgħix fil-fond ta' ommu, magħha, u ċjoè fil-fond numru 64, West Street, Valletta, dawn huma fondi verament żgħar, b'kamra jew tnejn b'kollox, bla ebda privatezza ta' xejn, jinfdu ma' xulxin u għalhekk min jabita fihom ma għandu l-ebda possibilità li jaħbi dak li jkun qed jagħmel, jew jinħeba dak li jkun qed isir hemm ġew, minn kull min fl-istess ħin ikun hemm ġewwa f'dawk il-fondi. Illi għalhekk, minħabba dawn il-fatti u provi ċirkostanzjali, jirriżulta paċifiku mhux biss li l-appellanti Grima kienet taf bin-negozju ta' bejgħ ta' droga li kien qed isir minn dawn il-fondi, fil-presenza tagħha, mill-membri tal-familja Borg, it-tlett appellanti l-oħra, iżda li hi stess kienet tipparteċipa fih. Fil-fatt, skond id-deposizzjoni ta' Desmond Agius, hu qal li meta kien imur jixtri d-droga mingħand Raymond Borg mill-fond imsemmi u jsaqsi għalih biex jixtri mingħandu, ġieli ma kienx isibu u kien isib lil ommu Rini Borg u l-appellanti Josehine Grima li kienu jsejħulu. Ma hemm l-ebda dubbju li dawn iż-żewġ nisa appellanti kienu jafu l-għaliex għal żmien twil, ta' kuljum, fil-ħinijiet differenti tal-ġurnata, kienu jmorru kwantità kbira ta' żgħażagħ fil-fond imsemmi isaqsu għall-appellanti l-oħra. Dan jirriżulta mid-diversi xhieda li lkoll xehdu li fl-assenza ta' l-appellanti l-aħwa Borg, ġieli inqdew mill-appellanti Rini Borg u Josephine Grima;

Illi, apparti l-appellant Raymond Borg, it-tlett appellanti l-oħra jsostnu bl-iktar mod assolut u kategoriku, li huma qatt ma biegħu jew ittraffikaw fid-droga, iżda, kif qalet tajjeb l-Ewwel Qorti, huma "ippruvaw jibnu edifiċċju biex jistkennu warajh li rriżulta li kien pjuttost fjakk li kkrolla". Jiġi rrilevat li din iċ-ċaħda tagħhom hi kwistjoni ta' kredibilità spettanti biss lill-Qorti biex tiddeċidi dwarha;

Illi fil-fatt wieħed mill-aggravji prinċipali li ġie mressaq mit-tlett appellanti Anthony Borg, Rini Borg u Josephine Grima jirrigwarda l-kredibilità tax-xhud Stephen Zammit. Skond huma, dan Stephen Zammit mhux xhud kredibbli u ma jagħtix affidament. Huma jsostnu li l-mod ta' kif xehed dan Zammit kien irregolari għall-aħħar għaliex hu kkonferma biss l-istqarrijiet diversi tiegħu u ma xehdx *viva voce*. Jgħidu li barra minn hekk, il-komportament tiegħu meta xehed quddiem l-Ewwel Qorti kien wieħed ferm negattiv, suspettuż u dubbjuż għall-aħħar u għalhekk, skond huma, wieħed ma jistax joqgħod fuq dak li qal dan Zammit, u jiskarta x-xhieda u provi ta' l-appellanti. Huma jgħidu li dan ix-xhud jirriżulta mhux kredibbli u ma jagħtix affidament l-għaliex meta ġie biex isirlu l-kontro-eżami mid-difiża, hu ma wieġeb għall-ebda domanda li saritlu għaliex għażel li ma jirrispondix biex ma jinkriminax ruħu. Fuq din is-sottomissjoni tad-difiża ta' l-appellanti, din il-Qorti ma taqbilx. Stante li si tratta hawnhekk ta' reati taħt il-Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta, u dan Stephen Zammit jista' jitqies bħala kompliċi f'dawn ir-reati, a differenza tar-regola ġenerali fuq il-ħtieġa ta' korroborazzjoni suffiċjenti minn xhieda u ċirkostanzi għal dak li jgħid xhud li jkun kompliċi f'delitt, hawnhekk tali korroborazzjoni mhix meħtieġa u allura dak li xehed dan Stephen Zammit, anke jekk bla korroborazzjoni, jekk emmnut, huwa prova biżżejjed valida u ammissibbli u li twassal għas-sejbien ta' ħtija. Il-Qorti ma tara xejn irregolari ta' kif xehed dan. Fil-fatt hu xehed *viva voce* b'mod dirett, quddiem l-Ewwel Qorti u rat ukoll l-istqarrijiet u deposizzjonijiet oħra tiegħu li hu kien għamel u dan għall-fini ta' kontroll u kredibbilità. Il-Qorti tosserva li għalkemm dan ix-xhud ma kellux bżonn korroborazzjoni, fil-fatt, mill-assjem tal-provi, liema provi għandhom dejjem jiġu kkunsidrati flimkien u f'daqqa u mhux b'mod sprezzettat, kif qed tipprova tagħmel id-difiża ta' l-appellanti, tirriżulta ukoll din il-korroborazzjoni f'ħafna partijiet mill-atti u provi miġbura. Din il-Qorti hi sodisfatta li jirriżultawlha dawn iċ-ċirkostanzi ta' korroborazzjoni, li, f'dan

il-każ, jerġa' jingħad, ma hemmx bżonnhom, u ma tħossx li għandha toqgħod telenkahom. Biżżejjed jingħad li ċerti fatti li Zammit semma', *huma identiċi għall-fatti* msemmija minn xhieda oħra indipendenti u li ma kellhom l-ebda konnessjoni ma' Zammit u ma' Kevin Calleja, bħal per eżempju, il-mod ta' kif kien isir il-bejgħ tad-droga mir-residenza ta' l-appellanti Borg u min kien ikun hemm u min kien jaqdi dawn il-klijenti tagħhom hekk numerużi;

Illi dawr il-fatt li dan ix-xhud Zammit għażel li ma jweġibx għad-domandi li sarulu in kontro-eżami biex ma jinkriminax ruħu, jiġi rrilevat li ma hawn assolutament xejn sorprendenti b'daqshekk. Dan hu dritt li l-liġi stess tagħti lix-xhud u ħadd ma jista' jagħmel argument minn dak id-dritt li tagħtih il-liġi.. Dan huwa punt ta' dritt u ħadd ma jista' jagħmel inferenza negattiva mill-fatt li xhud juża dak id-dritt mogħti mil-liġi;

Għalhekk, stante li f'dawn it-tip ta' reati m'hemmx bżonn il-korroborazzjoni għal dak li jixhed xhud kompliċi fihom u stante li din il-Qorti hi sodisfatta li a bażi tax-xhieda li semgħet l-Ewwel Qorti, hi setgħet legalment u raġonevolment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom, fil-konfront ta' l-erba' appellanti kollha fuq l-akkużi ta' pussess u traffikar tad-droga eroina, din il-Qorti tiddikjara li l-aggravji ta' l-appellanti f'dan ir-rigward mhux qed jiġu akkolti u taqbel bis-sħiħ mal-konklużjoni ta l-Ewwel Qorti fejn sabithom ħatja kollha ta' l-ewwel żewġ akkużi fil-konfront tagħhom, dawk ta' pussess u traffikar tad-droga eroina;

Illi naturalment, għalhekk, il-Qorti qed tikkonferma d-deċiżjoni ta' l-Ewwel Qorti fejn sabet lill-appellant Anthony Borg ħati li huwa reċidiv;

Illi issa l-Qorti ser tgħaddi biex tikkunsidra u tiddeċidi fuq l-aggravji l-oħra ta' l-appellanti Rini Borg u Josephine Grima riferibbilment għall-akkuża dedotta kontrihom a bażi ta' l-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali, ċjoè l-akkuża ta' qtil involontarju ta' Kevin Calleja;

Illi l-Qorti mhix ser tirrepeti l-fatti u provi konċernanti l-mewt ta' dan Kevin Calleja. Dawn jirriżultaw spjegati aktar qabel f'din is-sentenza, u għalhekk qed issir biss referenza għalihom;

Illi l-aggravji, ossia linja ta' difiża, ta' dawn iż-żewġ nisa appellanti, fi ftit kliem, jikkonsistu fis-segwenti:

Skond l-appellanti Josephine Grima, il-konfessjoni u xhieda tagħha mogħtija quddiem il-Maġistrat Inkwirenti ma kinitx waħda volontarja u għalhekk għandha tiġi skartata kompletament;

Ma ġiex ippruvat li huma fornew xi droga;

M'hemmx *nexus* bejn l-allegat bejgħ tad-droga eroina lil Kevin Calleja u l-mewt tiegħu;

Ma jissussistix ir-reat taħt l-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali fl-elementi tiegħu;

Il-piena hija waħda eċċessiva u dan għaliex ingħatat fil-massimu;

L-Ewwel Qorti skartat għal kollox l-alibi ta' Josephine Grima;

Illi a rigward l-allegazzjoni ta' Josephine Grima li dak li xehdet quddiem il-Maġistrat Inkwirenti, fil-presenza tas-Superintendent John Mifsud, ma sarx b'mod volontarju, u dan għaliex hi kienet imbeżża' minn dak kollu li kien qed jiġri madwarha, saħansitra anke mill-istess Maġistrat Inkwirenti bil-figura imponenti tiegħu, kif ukoll minn dak kollu li, skond hi, dawn iż-żewġt irġiel bdew jakkużawha li għamlet u anke jintimidawha u jbeżżgħuha bil-ħabs għal għomorha, il-Qorti rat sew din l-interrogazzjoni tagħha li saret mill-Maġistrat Inkwirenti, liema interrogazzjoni ħadet ħafna ħin u hi pjuttost fit-tul. Tirrileva, iżda, li minn imkien ma jirriżulta li kien hemm xi kliem ta' intimidazzjoni jew theddid ta' ħabs għal għomorha, jew xi ċirkostanzi simili biex nisslu fiha dak is-sens ta' biża' li ma jibqa' xejn fiha u li, bħala konsegwenza, tmurilha l-volontarjetà tagħha kollha u tiġi indotta li tgħid dak li eventwalment qalet. Li jirriżulta żgur li għal biċċa sewwa ta' l-interrogazzjoni tagħha, Grima kienet ferm u ferm evażiva fir-risposti li bdiet tagħti u ripetutament bdiet tgħid li ma kienet qed tiftakar xejn x'ġara fl-20 ta' Awissu, 1992 meta nxtrat id-droga li allegatament qatlet lil Kevin Calleja ftit tal-ħin wara li nxtrat. Kien biss wara ħafna ħin u wara ħafna domandi ripetuti li din Grima fl-aħħar stqarret kollox u kkonfermat il-versjoni tal-fatti kif kienu ġew mogħtija minn Stephen Zammit, ad insaputa tagħha. Għalkemm forsi jista' jiġi konċess li minħabba l-istat fiżiku, menomat tagħha, u l-fatt li din qatt ma kienet għaddiet minn xi interrogazzjoni oħra simili bħal f'dan il-każ u minn Maġistrat Inkwirenti, hi xi ftit jew wisq kienet impressjonata b'mod negattiv minn dawk iċ-ċirkostanzi, b'dana kollu xorta jibqa' l-fatt li ma jistax jingħad li dak li stqarret ma sarx b'mod volontarju. Ġaladarba, l-appellati Grima, anke fl-istadju tal-kumpilazzjoni, qajmet din il-kwistjoni tal-volontarjetà tad-deposizzjoni tagħha, l-oneru tal-prova fuq dan il-punt huwa rimess lill-prosekuzzjoni una volta li ssir tali allegazzjoni. Jirriżulta effettivament li l-prosekuzzjoni għamlet il-provi tagħha biex turi li dik l-istqarrija tagħha kienet waħda

volontarja. Mhux talli hekk, talli mill-kumpless tal-provi, dak li ntqal minn din l-appellanti jirriżulta kkonfermat mid-diversi xhieda u provi prodotti. *Mhix kwistjoni, għalhekk, hawnhekk li* l-unika prova hija l-istqarrija ta' Grima. Hemm provi oħra, kemm diretti kif ukoll indiretti, li jsaħħu u jikkomplementaw dak li hi qalet. Bla ebda mod ma huwa ppruvat li dak li qalet ma kienx mogħti b'mod volontarju jew li kienet ġiet indotta li tgħidu b'mezzi rregolari jew *illegali*. Dan l-aggravju ma jirriżultax;

Illi dwar l-aggravju ta' Josephine Grima, li l-Ewwel Qorti skartat kompletament, l-alibi tagħha, għandu jingħad li mill-provi jirriżulta li hija marret l-isptar tara lil ommha wara nofs-in-nhar fl-20 ta' Awissu, 1992, mentre l-bejgħ tad-droga eroina lil Calleja sar dak in-nhar stess bejn il-11.30 a.m. u nofs-in-nhar. Dan l-alibi għalhekk ma jirriżultax ippruvat;

Jibqa' għalhekk finalment l-aggravju komuni ta' dawn iż-żewġ nisa appellanti riferibbilment għan-ness ta' kawżalità fil-mewt ta' Kevin Calleja u r-reat lilhom imputat taħt l-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali;

A skans ta' ripetizzjoni, jiġi riaffermat hawnhekk li mill-assjem tal-provi kollha, ma hemm l-ebda dubbju fuq il-fatt li l-eroina li qerdet lil Kevin Calleja għall-ħabta tal-11.00 p.m. fl-20 ta' Awissu, 1992, kienet effettivament inxtrat mingħand l-appellanti Rini Borg fl-istess data, mir-residenza tagħha u taż-żewġ uliedha, l-appellanti aħwa Borg, bejn il-11.30 a.m. u nofs-in-nhar, meta kienu marru hemmhekk dan Kevin Calleja u Stephen Zammit u kienet sejħitilha speċifikatament għal dan in-*negozju l-istess appellanti l-oħra Josephine Grima u meta dan il-*bejgħ ta' l-eroina sar fl-apert quddiem l-istess Grima u bil-kondixxendenza pjena u speċifika tagħha;

Illi ġaladarba din il-Qorti qed taqbel ma' l-Ewwel Qorti fis-sens li hi moralment konvinta bla dubbju ddettat mir-raġuni li d-droga li qatlet lil Kevin Calleja kienet l-istess droga li nxtrat direttament mingħand Rini Borg u Josephine Grima, wieħed bilfors għandu hawnhekk jidħol fl-elementi tar-reat taħt l-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali, addebitat lil dawn in-nisa appellanti, sabiex jara jekk l-għemil tagħhom jissodisfax dawn l-elementi. Fil-fatt, aggravju minn tagħhom huwa li ma hemmx proprju dawn l-elementi eżistenti;

L-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali jittratta effettivament l-omiċidju kolpuż. Skond dan l-artikolu, sabiex jirriżulta dan id-delitt, hemm bżonn li tirrikorri kondotta volontarja negliġenti, konsistenti <u>ġenerikament</u> f'nuqqas ta' ħsieb (imprudenza), negliġenza jew traskuraġni jew ta' ħila (imperizja) fl-arti jew professjoni, jew konsistenti <u>speċifikatament</u> fin-nuqqas ta' osservanza tal-liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, li tkun segwita, b'ness ta' kawżalità, minn akkadut dannuż involontarju;

Dan ifisser li fil-materja tal-kolpuż, hemm neċessarjament l-element ta' attività diretta għal xi fini partikolari li minħabba nuqqas ta' ċerta prekawzjonijiet jistgħu jiġu leżi jew danneġġjati jew ippreġudikati l-interessi ta' terzi;

Il-Professur Giuseppe Santaniello fil-ktieb tiegħu *Manuale di Diritto Penale*, jiddefinixxi d-delitt kolpuż hekk: "*È colposo o contro l-intenzione, quando l-evento, anche se preveduto, non è voluto dall'agente e si verifica a causa di negligenza o imprudenza o imperizia ovvero per inosservanza di leggi, regolamenti, ordini o discipline. Nel reato colposo è <u>volontaria</u> la condotta del soggetto agente; mentre <u>non è voluto</u> l-evento*";

It-teorija klassika u tradizzjonali, dik imsejħa tal-Carrara,

li ripetutament ġiet aċċettata u pprattikata mill-Qrati tagħna, u li in linea tad-definizzjoni fuq mogħtija, hi waħda soġġettiva, li titlob bħala element essenzjali fid-delitt kolpuż dak tal-prevedibbilità ta' l-event mhux volut;

Hu risaput li dan l-element tal-prevedibbilità, fil-każ tal-kolpuż fil-kamp penali hu, kif jesprimi ruħu l-Archbold "*a reckless disregard for the safety of others*" u hu proprju dan li jġib in-negliġenza kriminali;

Kuntrarjament għal din it-teorija soġġettiva tradizzjonali, hemm it-teorija l-oħra dik oġġettiva dik tal- "kawżalità materjali", jew tal- "kawżalità volontarja effiċjenti". Din it-teorija teskludi kompletament l-element tal-prevedibbilità u tippunixxi l-event bħala konsegwenza ta' kondotta ta' xi ħadd li ma jkunx konformi ma' l-esiġenzi tad-dritt u tal-liġi. Skond din it-teorija, "*l'evento dannoso e contrario al diritto è punibile quando esso sia il-prodotto immediato o mediato di un atto volontario di un uomo, il quale atto, sebbene non rivolto a un fine antigiuridico, si è esplicato con mezzi rivelatisi non normali all'idea del diritto*";

Għalhekk, skond din it-teorija oġġettiva, abbraċċjata mill-Antolisei, u anke riprodotta in parte sa ċertu punt f'sentenza mogħtija minn din l-istess Qorti, diversament ippresjeduta, fl-ismijiet **Il-Pulizija *vs* Richard Grech** deċiża fil-21 ta' Marzu, 1996, sabiex treġi l-kulpa, hemm bżonn biss is-segwenti żewġ konsiderazzjonijiet: (a) li l-aġent hu l-kawża effiċjenti jew effettiva ta' l-event; u (b) li l-kondotta tiegħu jew mezz minnu adoperat hu kontra l-liġi. Fil-kawża msemmija, għalkemm ma ġiex eskluz l-element tal-prevedibbilità, intqal li fejn si tratta ta' qtil involuntarju kkaġunat jew b'riżultat li xi ħadd ikun forna d-droga abużivament, liema droga toqtol lil dak li jeħodha, stante li hawn si tratta ta' non osservanza tar-regolamenti taħt il-Kap

101, allura l-kwistjoni tal-prevedibbilità **tal-ħsara** tassumi importanza minima;

Ta' min jgħid li din it-tieni teorija sabet ħafna kritika u opposizzjoni u għalhekk kienet dejjem l-ewwel teorija, dik tal-Carrara, li ġiet segwita u użata. Anke din il-Qorti taqbel ma' din l-ewwel teorija tradizzjonali u soġġettiva li tesiġi l-element tal-prevedibbilità tal-ħsara jew dannu li jisa' jiġi kkawżat mill-aġent minħabba l-kondotta tiegħu. Hemm il-possibbilità li wieħed jipprevedi, iżda mhux l-obbligu;

In konklużjoni, il-kunċett tal-kulpa jista' jiġi definit hekk:

"Kondotta volontarja (azzjoni jew ommissjoni) li tikkaġuna event antiġuridiku, mhux volut, iżda prevedibbli, b'mod li seta' jiġi evitat bl-użu ta' attenzjoni jew prudenza fi grad normali";

Għalhekk, skond din il-Qorti, l-elementi essenzjali li jikkomponu dan il-kunċett tal-kolpuż jistgħu jiġu hekk stabbiliti:

Azzjoni jew ommissjoni volontarja;

Event jew akkadut dannuż;

Ness ta' kawżalità bejn l-azzjoni (jew ommisjoni) u l-event jew akkadut dannuż;

Il-prevedibbilità u eċċezzjonalment il-previżjoni ta' dan l-event jew akkadut dannuż;

Il-konnotat karatteristiku tal-kulpa hu għalhekk il-

prevedibbilità ta' l-event dannuż li kondotta illegali ta' xi ħadd tista' ġġib. Din hija l-kulpa normali jew l-hekk imsejħa *la colpa incosciente* a differenza minn dik imsejħa *la colpa cosciente* li hija l-kulpa bl-element fiha tal-previst ta' l-akkadut;

Il-kulpa normali (*incosciente*) dik tal-prevedibbli, temerġi meta fil-kondotta ta' l-aġent hemm l-element tan-negliġenza, imprudenza, imperizja jew nuqqas ta' tħaris ta' dritt. Il-kulpa l-oħra (*cosciente*) tirriżulta meta quddiem il-kondotta ta' l-aġent, l-akkadut dannuż, bħala konsegwenza għal dik il-kondotta, jidher possibbli, u, b'danakollu, hu xorta jwettaq dak l-aġir tiegħu bl-isperanza li dak li possibbli li jiġri fil-fatt ma jiġrix. Din it-tip ta' kulpa (*cosciente*) għalhekk hi forma ta' kulpa iktar gravi mill-kulpa normali (*incosciente*), ċjoè dik tal-prevedibbli imma mhux previst, u dan għaliex fil-każ tal-*colpa cosciente*, dik tal-previst hija viċin ħafna ta', u tikkonfina mad-doluż, il-volut;

Hemm diversi forom ta' kondotta kolpuża, derivanti minn atti ta' negliġenza, imprudenza, imperizja u non-osservanza ta' liġijiet, regolament, ordnijiet u simili;

L-imprudenza tiġi mill-aġir ta' xi ħadd mingħajr ma jieħu l-opportuni kawteli;

In-negliġenza tiġi mid-disattenzjoni u disakkortezza ta' l-aġent fil-kondotta tiegħu;

L-imperizja hija l-forma speċifika tal-kulpa professjonali, ċjoè, kif jgħid il-Manzini "*inettitudine e insufficienza professionale generale e specifica, nota all'agente, di cui egli vuole non tener conto*";

Il-kulpa tista' tkun dovuta ukoll għal non-osservanza tal-

liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, bħal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-awtorità pubblika dwar xi attività determinata u speċifika bl-iskop li jiġi evitat il-possibilità ta' ħsara u dannu lil terzi, ċjoè, dawk li jkollhom l-element tal-prevenzjoni, bħal ma hi, f'dan il-każ odjern, l-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi (Kap. 101);

Taħt dawn il-form ta' kondotta kolpuża sia minħabba imprudenza, negliġenza u imperizja, sia minħabba nuqqas ta' osservanza tal-liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili, hemm differenza essenzjali, dik tal-prevedibbilità. Il-prevedibbilità tibqa' essenzjali taħt kull forma ta' kulpa, iżda fi gradi differenti. Hi tibqa' dejjem in-nota saljenti f'kull forma ta' kondotta kolpuża, iżda għandha gradi differenti f'kull każ ta' imprudenza, negliġenza u imperizja, mentri hija preżunta fil-forma l-oħra fejn si tratta ta' reati minħabba non-osservanza ta' liġijiet, regolamenti, ordnijiet u simili. F'dawn il-każijiet mhux possibbli jew ammess lill-aġent li jressaq prova għall-kuntrarju. Hija hawnhekk preżunzjoni assoluta. Ma jistax l-aġent jgħid li dak l-event dannuż li ġara minħabba n-nuqqas ta' osservanza da parti tiegħu ta' xi regolament ma kienx wieħed prevedibbli għalih. Kif jgħidu diversi awturi, dan hu każ fejn dan l-element tal-prevedibilità tal-leġislatur qed jissostitwixxi dik ta' l-aġent. Hu preċiżament għalhekk li kondotta kolpuża hija definita bħala kondotta volontarja li tikkaġuna event dannuż, mhux volut, iżda prevedibbli, li seta' jiġi evitat bl-użu ta' attenzjoni jew prudenza fi grad ta' persuna normali;

Illi minn dan kollu issa lura għall-każ odjern. Kif jaf kulħadd, u mill-esperjenza tal-ħajja, id-dannu mentali, fiżiku u kultant, anke l-mewt, li jista' jiġi kkaġunat bl-ammistrazzjoni tad-droga eroina b'mod abbużiv, hu xi ħaġa prevedibbli. L-appellanti ma jistgħux jgħidu li ma kienx prevedibbli għalihom, għaliex, kif intqal qabel, hawn si tratta ta' prevedibbilità assoluta. Meta Rini Borg u Josephine Grima għaddew l-eroina

lil Kevin Calleja, huma urew non-osservanza għal-liġi, għar-regolamenti taħt il-Kap. 101, u għalhekk ma jistgħux jgħidu li ma kienx prevedibbli għalihom il-ħsara li setgħet iġġib dik id-droga eroina. F'tali każ, il-ħsara hija manifestament prevedibbli, għalkemm mhux voluta jew prevista. Kieku kienet ħsara prevista jew voluta, il-kondotta tagħhom kienet tkun waħda doluża u mhux kolpuża. Huma taw id-droga lil Calleja non-kuranti tal-ħsara li din setgħet iġġib u bl-iskop ewlieni li huma u l-membri tal-familja Borg, ċjoè l-appellanti l-oħra, jarrikkixxu ruħhom minn fuq dahar l-imsieken vittmi tad-droga, huma x'inhuma l-effetti dannużi u devastanti li ġġib l-użu ta' dik id-droga eroina. Fil-fatt, anke mill-istess titolu ta' din il-liġi u tittratta fuq dawn it-tip ta' delitti, dawn it-tip ta' drogi jew mediċini huma klassifikati bħala "perikolużi" u ma jistgħux jitqassmu u jittieħdu mingħajr id-debita awtorizzazzjoni. Hemm għalhekk il-presunzjoni tal-prevedibbli tad-dannu li jistgħu iġibu dawn it-tip ta' mediċini u drogi, bħal ma hija l-eroina, huma suġġetti għal regolamenti u liġi dwar l-użu u d-distribuzzjoni tagħhom, li jipprovdu li ħadd ma jista' jforni eroina jekk ma jkunx awtorizzat għalhekk skond il-liġi. Hu ovvju, għalhekk, li jeżistu dawn ir-regolamenti dwar it-tqassim u użu tad-droga eroina minħabba l-ħsara li tali droga tista' ġġib u sabiex effettivament tiġi evitata din il-ħsara;

Dwar in-ness ta' kawżalità bejn il-fornitura tad-droga eroina mill-appellanti nisa lil Kevin Calleja, u l-mewt tiegħu xi ftit tas-sigħat wara, din il-Qorti ma għandha l-ebda dubbju li mill-kumpless tal-provi, ikkunsidrati kollha flimkien, kemm dawk diretti kif ukoll dawk ċirkostanzjali jew indiretti li dan in-ness jeżisti, fis-sens li Calleja kien amministra lilu nnifsu dik l-istess eroina mogħtija lilu minn dawn l-appellanti. Il-Qorti hija moralment konvinta minn dan kollu mingħajr l-ebda dubbju raġonevoli. B'danakollu, iżda, ma jirriżultax ċar li l-mewt ta' dan Kevin Calleja ġrat unikament u biss minħabba din id-droga eroina li tawh l-appellanti nisa. Ma hemmx dubbju li hu kien

amministra lilu nnifsu l-istess waħda li kienu tawh huma. Iżda li hu miet proprju minħabba fiha biss mhux daqshekk ċar. Fil-fatt jirriżulta mir-rapport ta' l-espert tat-Tossikoloġija, Dr. Michael Sammut, li mill-eżami li hu kien għamel, kien sab mixela ta' eroina u alkohol fil-kampjuni meħuda mill-ġisem ta' Calleja. Skond Dr. Sammut, dan il-konsum ta xorb li kellu fih Calleja seta' għen biex jippreċipta l-mewt tiegħu meta hu ħa l-eroina. Hemm, għalhekk, f'dan il-każ, element ta' kontributorjetà da parti ta' l-istess Calleja. Għandu jingħad, però, li n-negliġenza kontributorja ma twassalx għal xi forma ta' kompensazzjoni tal-ħtijiet fil-kamp penali. L-appellanti nisa xorta waħda jibqgħu pjenament kriminalment responabbli għal dak li ġara, il-qtil involontarju ta' Calleja, u din il-kontributorjetà da parti tiegħu, se mai, tista' tiġi kkunsidrata mill-Qorti, għalkemm lanqas mhu bilfors dan, meta tiġi biex tinfliġġi l-piena li tħoss li tkun dik l-iktar adegwata fiċ-ċirkostanzi. Din hija ħaġa fakoltattiva u tibqa' dejjem għad-diskrezzjoni tal-Qorti biss;

Stabbilita, għalhekk, in-negliġenza ġenerika u speċifika ta' l-appellanti nisa f'dan il-każ, kif ukoll in-ness tal-kawżalità bejn dik il-kondotta kolpuża tagħhom fil-fornitura ta' l-eroina lil Calleja u l-mewt tiegħu ftit wara, din il-Qorti ma tarax li hemm bżonn issa li toqgod tanalizza d-diversi argumenti alternattivi li ġabu dawn l-appellanti fir-rikorsi tagħhom biex jippruvaw juru li l-Ewwel Qorti applikat jew interpretat il-liġi b'mod żbaljat f'din il-materja ta' l-omiċidju involontarju. Anke jekk, għall-grazzja ta' l-argument biss, l-Ewwel Qorti esprimiet ruħha b'xi mod li l-appellanti dehrilhom li ma kienx preċiż f'xi dettal, xorta jibqa' l-fatt li l-konklużjonijiet tagħha ta' reità a bażi ta' l-artikolu 225 tal-Kodiċi Kriminali kienu tajbin, korretti u jistħoqqilhom konferma minn din il-Qorti. Jiżdied jingħad biss li għar-raġunijiet legali ġà spjegati, il-fatt li Calleja stess amministra lilu nnifsu bl-eroina meta ġà kellu ġewwa fih ammont sostanzjali ta' birra, kif jgħid ix-xhud Stephen Zammit stess, huwa rrilevanti għall-fini ta' reità. Huwa veru li hu

kkontribwixxa għall-mewt tiegħu stess, però hu żgur li kienu l-appellanti nisa li b'għemilhom, meta tawh l-eroina, ħolqu l-kondizzjoni essenzjali għall-event dannuż bil-fornitura ta' dik id-droga evidentement intiża biex tintuża mill-istess Kevin Calleja;

Illi għar-raġunijiet kollha msemmija, din il-Qorti għalhekk qiegħda tiċħad l-aggravji ta' l-appellanti kollha rigwardanti r-responsabbilit kriminali tagħhom għal dak li ġara. Bla dubbju ta' xejn u bla ebda eżitazzjoni, għalhekk, din il-Qorti qiegħda tikkonferma dik il-parti tas-sentenza appellata fejn sabet lill-appellanti kollha ħatja ta' l-akkużi dedotti kontrihom;

Jibqa' għalhekk l-aggravju tagħhom dwar il-piena inflitta *fuqhom mill-Ewwel Qorti;*

L-ilment prinċipali ta' l-appellanti, speċjalment dak ta' l-appellanti Rini Borg, Josephine Grima u Anthony Borg, hu li l-piena inflitta fuqhom mill-Ewwel Qorti hija fil-massimu u għalhekk eċċessiva, filwaqt skond l-appellant Raymond Borg, hu ukoll jilmenta minn piena eċċessiva u jgħid li l-Ewwel Qorti ma ħaditx in konsiderazzjoni l-fatt li hu mal-ewwel kien ammetta l-akkużi dedotti kontrih ta' pussess u traffikar ta' droga u li ma tatux mitigazzjoni adegwata fil-piena;

Nibdew b'ta' Raymond Borg. Hu veru li dan l-appellant *kien ammetta l-akkużi kollha dedotti kontrih mal-ewwel.* Meta ġiet biex tikkunsidra l-piena li l-Ewwel Qorti dehrilha li kienet xierqa u adegwata għalih fiċ-ċirkostanzi, hi, fil-fatt, iddikjarat li kienet, ikkunsidrat li hu kien ammetta l-akkużi mill-bidunett tal-proċeduri u għalhekk ikkundannatu għall-ħames (5) snin priġunerija u għal multa ta' Lm100. Hu veru li l-perijodu tal-priġunerija inflitt fuq dan l-appellant huwa fil-massimu ta' ħames snin. Iżda daqstant huwa veru ukoll li għal dik li hija l-

piena pekunjarja, dik inflitta fuqu mill-Ewwel Qorti hija ħafna u ħafna baxxa, tista' tgħid fil-minimu raġonevoli fiċ-ċirkostanzi. Ovvjament, dan l-appellant ippretenda li ser igawdi minn iktar tnaqqis, speċjalment minn dik li hi l-piena karċerarja. Veru li ammissjoni bikrija ta' l-akkużi tista' ġġib tnaqqis fil-piena, kultant anke tnaqqis sostanzjali, iżda dan mhux xi dritt awtomatiku u ta' bilfors li jkun hemm dan it-tnaqqis kull darba li tiġi rreġistrata ammissjoni. Hija kompletament fid-diskrezzjoni tal-Qorti li tkun semgħet il-każ u ratu jiżvolġi quddiemha, li tiddeċidi jekk il-ħati għandux jingħata xi tnaqqis fil-piena jew le meta jammetti l-akkużi, jew kemm għandu jkun dan it-tnaqqis. Minkejja tali ammissjoni, jista' jkun hemm raġunijiet u ċirkostanzi li minħabba fihom il-Qorti tiddeċidi li ma tagħtix tnaqqis fil-piena, u dan minħabba, per eżempju, il-gravità tar-reat, bħal mhu dak tar-reat kontinwat tat-traffikar tad-droga, bħal mhu l-każ odjern. Hija l-Qorti biss li wara li tkun ikunsidrat il-fattispeċje ta' kull każ, tiddeċidi jekk il-ħati għandux jingħata dan it-tnaqqis fil-piena, u jekk fl-affermattiv, kemm għandu jkun dan it-tnaqqis. F'dan il-każ, l-Ewwel Qorti jidher ċar li għamlet il-konsiderazzjonijiet tagħha kollha stante l-ammissjoni bikrija ta' l-appellant Raymond Borg, u peress li hu akkużat bir-reat ferm gravi u kontinwat tat-traffikar tad-droga, dehrilha li hu kien jimmeritah tnaqqis fil-parti pekunjarja tal-piena, iżda mhux fil-parti karċerarja fejn imponietlu l-massimu ta' ħames snin;

Dwar l-appellant Anthony Borg. Dan ma ammetta xejn miż-żewġ akkużi dedotti kontrih ta' pussess u traffikar tad-droga. Kellu ukoll l-akkuża tar-reċidiva. Minkejja l-fatt li meta ġiet biex tikkunsidra l-piena, l-Ewwel Qorti ħadet in konsiderazzjoni li skond il-*Probation Officer*, Mariella Camilleri, li kienet qed tissorvelja u tieħu kura ta' dan l-appellant, hu kien qed juri progress posittiv u esprimiet l-opinjoni tagħha favorevoli fil-konfront ta' l-appellant, hu ilmenta mill-fatt li b'danakollu l-Ewwel Qorti ma imponitx

piena aktar ġusta fuqu, u dan billi kkundannatu għall-ħames (5) snin priġunerija u Lm1,000 multa. Hawn ukoll, dan l-appellant huwa żbaljat. Hu ċar li l-Ewwel Qorti qieset dak li qalet Mariella Camilleri dwaru, iżda xorta dehrilha li fiċ-ċirkostanzi tal-każ kellha timponi dik il-piena, liema piena, qed jiġi rrilevat li mhix il-massimu kemm għal dak li hija l-multa u kemm għal dak li hija l-priġunerija, tenut kont li dan tat-traffikar tad-droga kien reat kontinwat, imwettaq diversi drabi f'perijodu ta' żmien twil mhux ħażin u tenut kont li dan l-appellant Anthony Borg instab ħati ukoll li kien reċidiv. Kieku ġew applikati ż-żieda fil-gradi tal-piena minħabba r-reċidiva, żgur li kien jeħel aktar minn ħames snin ħabs;

Dwar l-appellanti Rini Borg u Josephine Grima, dawn jilmentaw li minkejja li l-Ewwel Qorti qalet li qed tieħu kont tal-fedina penali netta tagħhom, ta' l-età avvanzata ta' Rini Borg, tal-mankament u kostituzzjoni fiżika tagħhom partikolarment dik ta' Josephine Grima, kollha konsiderazzjonijiet li normalment jattenwaw il-piena, b'danakollu, hi imponiet fuqhom piena massima u ferm severa, ċjoè, dik ta' Lm2,000 multa fuq kull waħda minnhom, kif ukoll piena ta' sitt (6) snin ħabs fuq kull waħda minnhom;

Jiġi rrilevat hawnhekk ukoll li fil-fatt dawn il-piena mhumiex fil-massimu, għalkemm, iva, jidhru severi, bħal ma huma severi dawk ta' l-appellanti l-oħra ukoll;

Illi dejjem kienet il-prassi kostanti li din il-Qorti ta' Reviżjoni ma tiddisturbax id-diskrezzjoni ta' l-Ewwel Qorti jekk issib li din għamlet apprezzament tajjeb tal-provi u li a bażi tagħhom setgħet raġonevolment u legalment tasal għall-konklużjonijiet li waslet għalihom. Din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni tagħha għal dik li hi l-piena. Hu evidenti li f'dan il-każ li jittratta dwar delitti gravissimi ta'

traffikar kostanti ta' droga, kif ukoll tal-mewt ta' ġuvni fl-aħjar età ta' żogħżitu b'riżultat ta' din il-kondotta illegali u negozju nefast, l-Ewwel Qorti, li għexet il-ħajja tal-proċess kollu, kienet għalhekk f'posizzjoni ferm aħjar u avvantaġġjata minn din il-Qorti biex, fid-diskrezzjoni tagħha timponi l-piena li dehrilha li kienet l-iktar waħda indikata fiċ-ċirkostanzi. U għalhekk, anke għal dak li jirrigwarda l-piena, din il-Qorti tħoss li d-diskrezzjoni użata mill-Ewwel Qorti m'għandhiex tiġi ddisturbata. Hu ċar li l-Ewwel Qorti ħadet ukoll in konsiderazzjoni kull fattur, inkluż dak tal-kontributorjetà da parti ta' Kevin Calljea, għalkemm għandu jingħad li anke hawnhekk, bħal każ ta' l-ammizzjoni bikrija ta' l-akkużi, dan il-fattur ta' kontributorjetà mhux bilfors jew bi dritt iġib tnaqqis fil-piena;

Kif sewwa qal il-prosekutur, il-mod kif ġiet inflitta l-piena mill-Ewwel Qorti, jirriżulta li hi ħadet in konsiderazzjoni diversi fatturi, bħal ma ħadet in konsiderazzjoni, u semmietha fis-sentenza, li għal dik li hi piena, hi qieset li dawn ir-reati ġew kommessi qabel l-1994 meta saru l-emendi fil-Kap. 101 u żdiedu l-pieni konsiderevolment għar-reati taħt dan il-Kap. Hu ċar li, fl-għoti tal-piena, l-Ewwel Qorti mxiet fil-parametri permessi mil-liġi qabel dawn l-emendi ta' l-1994 u għalhekk kellha kull dritt, fid-diskrezzjoni tagħha, sabiex korrettement tasal biex tinfliġġi dik il-piena;

Din il-Qorti, għalhekk, fid-dawl ta' dawn il-fatturi kollha, tenut kont in-natura gravissima tar-reati addebitati lill-appellanti, inkluż dak tal-qtil involontarju ta' Kevin Calleja, vittma oħra tad-droga bħal mijiet, jekk mhux eluf, oħra bħalu, li fortunatament mhux kollha kellhom il-ħajja tagħhom żagħżugħa stronkata b'dan il-mod, tenut kont li f'dawn iċ-ċirkostanzi ferm partikolari u sensittivi l-Qorti għandha l-obbligu u dover li tħares u tissalvagwardja aktar l-interessi tas-soċjetà innoċenti kontra r-regħba bla rażan għall-gwadann finanzjarju, akkost ta'

kollox, tat-traffikanti tad-droga, li b'għemilhom mhux biss qed jeqirdu u jisfrattaw familji sħaħ u żgħażagħ fl-aħjar età ta' ħajjithom, imma kultant anke jwassluhom sal-mewt, qiesu qatt ma ġara xejn, tara li l-ħniena u simpatija u dispjaċir tagħha, hawnhekk għandhom imorru biss lejn dawn il-vittmi u lejn il-familji tagħhom li ser jibqgħu mnikktin għal dejjem u mill-banda l-oħra turi l-id iebsa tal-liġi u tal-ġustizzja kontra min qed ikun responsabbli għal din il-pjaga u qerda, u mingħajr ma turi l-ebda ħniena jew simpatija miegħu, timponi fuqu dak il-kastig mogħti u permess mil-liġi la darba jinstab ħati ta' dawn id-delitti. Huma dawn id-delitti li huma oxxeni, u mhux il-piena ta' l-Ewwel Qorti kif ġiet deskritta mill-appellanti;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti, filwaqt li qed tirrespinġi t-talba orali ta' l-appellanti Anthony Borg biex tisma' lil Mariella Camilleri għall-fini ta' piena u dan għaliex xorta jibqa' l-fatt li hu għandu jħallas ta' għemilu atroċi, skond il-liġi, anke jekk dan sar xi sitt snin ilu, tiċħad l-appelli kollha ta' l-erba' appellanti u tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha b'effett immedjat, inklużi l-ordnijiet kollha mogħtija mill-Ewwel Qorti fl-istess sentenza appellata. Tordna li l-perijodu li l-appellanti kienu taħt arrest preventiv in konnessjoni ma' dan il-każ għandu jiġi mnaqqas mill-piena karċerarja mposta;

Tordna li l-appellanti għandhom iħallsu l-multi inflitti fuqhom bil-mod li ġej, u ċjoè:

Raymond Borg għandu jħallas il-multa ta' Lm100 fi żmien ġimgħa mil-lum, u fin-nuqqas din tkun konvertibbli f'għoxrin (20) jum detenzjoni;

Anthony Borg għandu jħallas il-multa ta' Lm1,000 fi żmien xahar mil-lum, u fin-nuqqas din tkun konvertibbli fi tliet (3) xhur priġunerija oħra;

Rini Borg u Josephine Grima għandhom iħallsu il-multa ta' Lm2,000 inflitta fuq kull waħda minnhom fi żmien xahrejn mil-lum, u fin-nuqqas din tkun konvertibbli fi tliet (3) xhur priġunerija oħra;

Ai termini ta' l-artikolu 533 tal-Kodiċi Kriminali, tikkundanna lill-appellanti kollha *in solidum* sabiex iħallsu lir-Reġistratur ta' din il-Qorti l-ispejjeż peritali kollha, f'daqqa, konnessi ma' dan il-każ, ammontanti għas-somma ta' Lm97.50c, u dan fi żmien xahar mil-lum u fin-nuqqas din ukoll tkun konvertibbli f'dsatax (19)-il jum ta' detenzjoni;

Għal kull buon fini, il-Qorti qiegħda tordna d-distruzzjoni totali tad-droga kollha u oġġetti konnessi ma' l-użu abbużiv tagħha, talvolta dawn għadhom jeżistu u jinsabu esebiti f'dawn l-atti u dan fi żmien ġimgħatejn mil-lum, liema distruzzjoni għandha ssir mill-Ispiżjar Mario Mifsud li qed jiġi nnominat għal dan il-għan, u li għalhekk għandu jirrediġi proċess verbal dwar din id-distruzzjoni li għandu jippreżenta f'dawn l-atti, b'dan però li qabel ma dan l-espert forensiku jibda biex jesegwixxi dan l-inkarigu mogħti lilu, l-Avukat Ġenerali qed jingħata tlett ijiem żmien sabiex permezz ta' nota jinforma lil din il-Qorti jekk hemmx bżonn aktar din id-droga u oġġetti relatati in konnessjoni ma' xi proċeduri oħra. Sabiex ikun jista' jesegwixxi l-inkarigu lilu mogħti l-Ispiżjar Mario Mifsud qed jiġi awtorizzat jirtira kull dokument opportun mill-atti kif ukoll xi droga u oġġetti relatati konnessi ma' dawn il-proċeduri li qabel setgħu kien, jew għadhom, fil-pussess ta' Dr. Anthony Abela Medici li kien ġie nnominat fl-istadju tal-kumpilazzjoni għall-eżami u analisi ta' l-istess.